

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

עבודה זו בוחנת "מה הם הגורמים המעצבים את התנהגות הקהל במגרשי הספורט".

בחלק הראשון מתוארים מאפייני הקהל במגרשי הספורט, תוך הרחבה על אלימות הקהל. אומנם לא כל קהל הוא אלים, אך ארועים אלימים מהווים התנהגות קיצונית שכיחה, ולכן הם מאפיין חשוב ומרכזי בהתנהגות הקהל.

בחלק השני ישנה סקירה של הגורמים השונים המעצבים את התנהגות הקהל: גורמים חברתיים הגורמים לאלימות, השפעת השתייכות פוליטית על התנהגות הקהל, והשפעת התקשורת. לאחר מכן ישנה סקירה של המנגנונים הנפשיים המעצבים את התנהגות הקהל במגרשי הספורט.

בחקר האישי התמקדתי בארועי האלימות בדרכי בין "הפועל" ל"מכבי תל אביב" בחמישי למרץ 2012. החקר כולל תיאור האירועים החריגים, ניתוח שירי האוהדים, חקר תמונות וניתוח קטע עיתונות המסקר את המשחק.

אני שחקן כדורסל במועדון הכדורסל "גליל עליון" ואוהד קבוצת "הפועל תל אביב" בכדורגל. אני הולך למשחקים ככל שמתאפשר לי, ואני נחשף מקרוב להתנהגות האוהדים במגרשים, לשירים, לקללות ולשנאה לקבוצות אחרות. מתוך ההתנסות האישית שלי הבנתי שהעיסוק בכדורגל הוא מעבר למשחק ספורט, ועל רקע זה עניין אותי לחקור ולהבין את ההתנהגות של האוהדים.

עבודה זאת נכתבה בידי עודד רז, תלמיד כיתה ט', במסגרת קורס לעריכת עבודות חקר, מרכז מדע ודעת למחוננים במכללת תל-חי, תשע"ב 2012

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

מאפייני הקהל במגרשי הספורט

חמישה מאפיינים המשותפים לכל הקהל

צפיה במשחקי ספורט כמו כדורגל, כדורסל וכדומה, והגעה למגרש לשם כך היא פעילות מקובלת במיוחד אצל גברים ונוער. זו דרך שכיחה לבלות את שעות הפנאי, ויש שבאים לצפות במשחקים על בסיס שבועי. במאמרו "מאפייני הקהל במופעי תרבות וספורט" שלמה ערד (ערד 1984) טוען, כי ישנם חמישה מאפיינים לקהל הבא לצפות במשחק:

הטרוגניות - בגיל, מין במוצא ובתעסוקה.

וולנטריות - הקהל מגיע מבחירה.

תשלום - לרוב הקהל משלם כדי להיכנס.

מוטיווציה - הקהל מגיע למופעים טעון מוטיווציה חיובית לצפות במשחק הרבה מעבר לזו המשתקפת במחיר כרטיס הכניסה.

מטרה משותפת - לראות את המשחק.

הקהל הבא לצפות במשחק כולל את האוהדים של הקבוצה, שבנוסף לרצונם לצפות במשחק טוב, באים גם לתמוך ולעודד את הקבוצה אותה הם אוהדים. בנוסף יש בקהל אנשים "ניטרלים", שאינם אוהדים של אחת הקבוצות המשחקות, ובאים לצפות במשחק רק מסיבות של הנאה ממשחק טוב. לגביהם לא חל המאפיין הרביעי של קהל שצוין ערד.

אוהדי "הפועל תל-אביב"

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

אוהדי הפועל קטמון

ערד מציין מאפיינים של משחק הספורט, שחלקם מתייחס לאפיון של אוהדים:

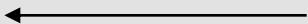
1. הקשר בין האוהדים לשחקנים הוא ספונטני.
2. האוהדים מגיבים לאירועים במגרש ולא להוראות של אדם חיצוני.
3. המשחק מאפשר התייחסות אינטלקטואלית ורגשית מצד האוהדים.
4. האוהדים מתייחסים לקבוצה גם לפי מצב צבירת הנקודות שלה ולא רק לפי איכות המשחק.

ההבדל בין קהל לקבוצה

לקהל במגרש הספורט אין מאפיינים של קבוצה מאורגנת.

לפי ערד, יש **ארבעה הבדלים בין הקהל שנמצא במגרש לבין קבוצה מאורגנת:**

1. לקהל במגרש אין מנהיגות.
2. לקהל אין ארגון מובנה. אין בו בעלי תפקידים שאמורים לקבל את החלטות ואין מנגנונים לשמירה על המטרות של הקבוצה.
3. אין תלות הדדית בין האנשים השונים בקהל.
4. משך זמן ההתקהלות מוגבל לזמן המשחק.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

התנהגות אלימה

אחד המאפיינים העיקריים של התנהגות הקהל במגרשי הספורט הינה התנהגות אלימה. התנהגות כזו אינה משותפת לכל קהל, והיא אינה מתרחשת בכל מגרש ספורט, אך בנסיבות רבות האלימות במגרשים הינה מאפיין עיקרי וחשוב. אלימות היא התנהגות כוחנית, והיא באה לידי ביטוי בשימוש בכוח פיזי, מילולי או פסיכולוגי, במטרה לפגוע בבני אדם, בעלי חיים וכדומה.

מגרשי הספורט הם מקום בו ניתנת לגיטימציה להבעת רגשות ופורקן לחצים, ועל כן יש בהם יותר ביטויי אלימות ותוקפנות, לרוב על ידי האוהדים.

במאמרו "תקשורת ואלימות" בספורט טוען גלעד ויינגרטן (ויינגרטן, 2002), כי האלימות ביציעים עלולה להיות מדבקת. הצופים מזדהים עם התסכול של הקבוצה שלהם ואז הם יותר תוקפניים.

במאמרו "מאפייני הקהל במופעי תרבות וספורט" שלמה ערד (ערד, 1984) טוען, כי ההתרחשות על המגרש משפיעה על האוהדים במספר דרכים:

ההתנהגות של השחקנים, לדוגמא כאשר השחקנים אלימים או תוקפניים, אוהדי אותה קבוצה מתנהגים באותה צורה.

התנהגות השופט, אם הוא בעד הקבוצה היריבה או שהחלטותיו אובייקטיביות, זה גורם לקהל להתנכל לו.

עשר הדקות האחרונות של המשחק הינן מכריעות והמתח עולה. יש לכך השפעה על התנהגות הקהל.

הקשר שבין האלימות בספורט לזו שבחברה

נהוג לומר כי האלימות בספורט משקפת את פני החברה. על פי ויינגרטן לאלימות בספורט יש קשר ישיר לאלימות בחברה. כאשר האלימות בספורט עולה, גם האלימות בחברה תעלה. אם החברה תהיה סובלנית לאלימות בספורט, היא תהיה סובלנית גם לאלימות בחברה.

אלימות אצל אוהדי "מכבי תל-אביב".

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

השפעות חברתיות שגורמות לאלימות במגרשי הספורט

למה יש אלימות?

שלמה ערד במאמרו "התנהגות הקהל בארועי תרבות וספורט" (ערד, 1984), טוען כי ישנן חמש תיאוריות מרכזיות מתחום מדעי החברה וההתנהגות שמסבירות את תופעת האלימות בספורט.

על פי **התיאוריה הסוציו-אקונומית**, השכבות הנמוכות מבחינה כלכלית וחברתית פורקות את המתחים שקיימים בחייהם במגרשי הספורט, דרך התנהגות אלימה. זה קורה מאחר וזו דרך בילוי זולה וזמינה עבור שכבות אלו. בנוסף, האוהדים רואים את עצמם כחלק מהקבוצה, וככל שמעמדם נמוך יותר הם מזדהים יותר עם הקבוצה ורואים בה מעבר למהות לקבוצת ספורט.

אוהדי "בית"ר ירושלים רבים עם השוטרים.

תמיכה לתיאוריה זו נמצאה במסקנות ועדת חקירה ממלכתית באנגליה ב-1967 שחקרה אירועי ספורט חריגים. לפי הממצאים של הוועדה:

1. רוב המתפרעים היו ממעמד נמוך, משפחות הרוסות ומובטלים.
2. לרוב המתפרעים היו דעות שליליות על מוסדות החברה והחוק.
3. רוב המתפרעים היו אנשים שלא עסקו בספורט ודרך הקבוצה ביטאו רגשות תסכול, חוסר הצלחה ואכזבה אישית.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

על פי תיאורית האורבניזציה, המעבר של אנשים לגור בעיר גורם להגדלת תחושת הניכור, במיוחד אצל בני המעמד הנמוך, בגלל שבכפר מכירים את כולם ולכן קל יותר להרגיש שייך. האנשים שעברו לעיר גרים בשכונות ורואים בקבוצת הספורט המקומית כקבוצה שלהם. הם מזדהים עם הקבוצה, כך שכל מה שקורה לקבוצה נוגע אישית אליהם, וכשקורה משהו בניגוד לרצונם, הם מתעצבנים ונוקטים באלימות.

אוהדי "עירוני קריית שמונה"

בנוסף, דרך ההזדהות עם הקבוצה במשחק הם מבטאים רגשות לוקל פטריוטיות אל הקבוצה המקומית. הניצחון הוא סימן לאיכות החיים במקום ולכך שהם חיים עם אנשים מצליחים. המחויבות לקבוצה כל כך חזקה אצל האוהדים, עד שהיא מתבטאת לפעמים באלימות.

רגשות לוקל פטריוטיזם בולטים במיוחד במגזר המיעוטים, בו קימת יריבות בין הקבוצות על רקע שייכות לחמולות שונות, כיתות דתיות או מפלגות פוליטיות. דוגמה נוספת לאהדה על בסיס רגשות לוקל פטריוטיזם היא אהדת תושבי אצבע הגליל לעירוני איתוראן קריית שמונה, בגלל שהיא הקבוצה היחידה מהגליל.

תמיכה לתיאוריה זו ישנם במחקרים לפיהם בקבוצות במקומות קטנים ובלילות הנמוכות שיעור האלימות גבוה במיוחד.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

פלה, בין השחקנים הטובים
בהיסטוריה שגדל בבית עני

תיאוריה נוספת הדומה לתיאורית האורבניזציה היא **תיאורית הפיקוח**. על פי תיאוריה זו, לאוהדים ממקומות קטנים, יש קשר אישי עם השחקנים ובעלי הקבוצה. כתוצאה מהקשר האישי, האוהדים מרגישים שייכות ואחריות, המתבטאים ברצון לפקח על הקבוצה ולשלוט על מה שקורה בה. כתוצאה מכך הם ינהגו בכל דרך, גם באלימות, כדי להשיג את מטרתם.

תיאוריה נוספת מתבססת על **השערת המוביליות**, לפיה אדם יכול לשנות את מעמדו החברתי. ספורטאים שמקורם במעמד נמוך והצליחו בספורט נחשבים לכאלו ששינו את מעמדם החברתי כלפי מעלה. האוהדים מעריצים את השחקנים שהצליחו לטפס בסולם החברתי. הם עצמם נשארו במעמד נמוך וחוסר ההצלחה לטפס בסולם החברתי גורם להם לתסכול ולמתח, שיוצא בצורה אלימה.

על פי ממצאי מחקר רוב שחקני הכדורגל באים ממעמד נמוך, וזה מחזק את התיאוריה. לפי **השערת התיוג** מוסדות המדינה כמו משטרה, בתי משפט, אמצעי תקשורת וחברי כנסת מתייגים ושמים תווית שלילית על האוכלוסיות החלשות כמו לדוגמה שהם "נחותים" ו"חסרי תרבות". המתויגים מצדיקים באופן לא מודע את התיוג שהדביקו להם. כך נוצר מעין מעגל סגור שבו המתויגים מתייגים והמתויגים מצדיקים את התיוג.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

המהמרים יוצרים אלימות

לטענת ערד, גם התופעה החברתית של **ההימורים בספורט** משפיעה על האלימות. ההימורים מביאים לשחיתות מאורגנת בספורט. המהמרים הינם חלק מהצופים במשחק וכאשר התוצאה אינה רצויה להם, הם מגיבים רגשית ואף באלימות.

האלימות שמייחדת את ישראל

במאמרו "בילאדי בילאדי" טוען בן פורת (בן-פורת, 2002), כי האלימות במגרשי הספורט בישראל הינה תוצאה של המתח שקיים בחברה הישראלית בנוגע למעמדם של הערבים בישראל.

בספורט תחרותי ישנה תחרות בין "אנחנו" לבין "הם" ודרך תחרות זו ישנה הגדרה של הזהות של הקבוצה, הלאום, המעמד ועוד.

במגרשי הספורט ישנה התנהגות אלימה של אוהדי הקבוצות "היהודיות" וה"ערביות" בגלל שבדרך זו מגבש המיעוט הערבי את הזהות הלאומית שלו.

אושרי לוי, שוער 'הפועל כפר סבא' לשעבר, שהורשע בהטיית משחקים למען מהמרים

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

השפעת השתייכות פוליטית על התנהגות הקהל במגרשי הספורט

השפעת השתייכות למרכזים פוליטיים על התנהגות הקהל

ישראל היא מדינה צעירה ומרכזי הספורט בה הוקמו במקביל להקמת המדינה. במאמרו "מאפייני הקהל במופעי תרבות וספורט" שלמה ערד (ערד, 1984) מסביר, כי מרכזי הספורט בישראל התפתחו כתוצאה מהקשר שהיה להם עם גופים פוליטיים. רק לגופים אלו היה כוח אידיאולוגי וכלכלי לאפשר הקמת גופים גדולים כאלו.

במאמרו "חלפו ימי הפיפטי פיפטי", חיים קאופמן (קאופמן, 2003), אומר, כי מועדוני הספורט בישראל נוצרו עוד לפני קום המדינה על ידי מפלגות וקבוצות פוליטיות בתנועה הציונית. הספורט שימש לבניית רגשות לאומיים ותחושת שייכות, כמו גם ככלי פוליטי של המחנות הפוליטיים בארץ. ההסתדרות הכללית הקימה את "הפועל". "בית"ר" היתה תנועת נוער של המפלגה הרביזיוניסטית. "אליצור" נוסדה כאגודת ספורט של הציונות הדתית ואנשים שלא היו שייכים לאחת מקבוצות אלו, הזדהו עם "מכבי". בדרך זו נוצר קשר בין פוליטיקה לספורט, וזה השפיע על סוג האוהדים שתמך בכל קבוצה. הקהל של כל קבוצה היה בעצם אנשים שתמכו במרכז הפוליטי אליה השתייכה הקבוצה.

סמלה של "בית"ר ירושלים", שמציין את תמיכתה באיחוד ירושלים ובכך את השתייכותה לתנועת ימין

סמלה של "הפועל תל אביב", שמייצג את ארגון הפועלים

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

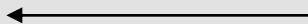
חיים רמון, חבר כנסת לשעבר ואוהד "הפועל תל-אביב" שאף כיהן כחבר הנהלה.

- קאופמן טוען, כי כשקמה המדינה, ארגוני הספורט המשיכו להיות מפולגים, והמשיכו לשקף מחנות פוליטיים. זה בא לידי ביטוי במספר דרכים:
1. האוהדים בחרו בקבוצה לפי הזהות הפוליטית שלהם. אותם אנשים שהיו שייכים למרכז פוליטי מסוים, אהדו את הקבוצה בה תמך אותו מרכז.
  2. השחקנים שיחקו בקבוצות שתואמות את דעותיהם הפוליטיות.
  3. העברת שחקן מאגודה לאגודה לא הייתה אפשרית.
  4. קביעת הרכבי הנבחרת נעשתה לפי הזהות הפוליטית של המאמן והשחקנים.

סילבן שלום, השר לפיתוח הנגב והגליל, ואוהד "הפועל באר שבע", יחד עם שרת התרבות לימור לבנת ויו"ר הקבוצה אלונה ברקת

מאמצע שנות השישים, הספורט החל לאבד את הקשר שלו להשתייכות פוליטית. יש לכך מספר סיבות כמו צמצום ההבדלים בין המפלגות, גידול בכוחו של המשק הכלכלי הפרטי, חיסול ההסתדרות מבחינה כלכלית והפסקת התמיכה הממשלתית במרכזי הספורט. בנוסף, הספורט הפסיק לשמש כאמצעי לגיוס תמיכה פוליטית וגם השחקנים הפכו למקצוענים ודרשו יותר כסף.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

השפעת השתייכות למיעוט על התנהגות הקהל

במדינת ישראל קיים עוד אספקט פוליטי המשפיע על הקהל במגרשי הספורט והוא קיומו של מיעוט ערבי. במאמרו "בילאדי בילאדי" אמיר בן-פורת (בן-פורת, 2002) טוען, כי בספורט תחרותי בין "אנחנו" לבין "הם" ודרך תחרות זו ישנה הגדרה של הזהות של קבוצה, לאום, מעמד.

יש שתי גישות מנוגדות לתפקיד של הכדורגל אצל המיעוט: ישנם חוקרים שטוענים שמשחק הכדורגל יוצר מציאות של **הסתגלות והטמעות**, כלומר, שדרך הכדורגל המיעוט מוצא דרך להשתלב בחברה. הוא מאמץ את הסמלים של החברה עליה הוא רוצה להשתייך.

חוקרים אחרים טוענים שמשחק הכדורגל מבטא את **הקונפליקט והמחאה**, דרך הכדורגל המיעוט שומר על הייחוד שלו ועל מה שמגדיר אותו כקבוצה נפרדת. הוא גם מבטא את המחאה של המיעוט נגד הרוב או נגד המדינה שפוגעת הרבה פעמים בזכויות שלו.

לדעת בן-פורת, משחקי הכדורגל משקפים את המתח שקיים בחברה הישראלית בנוגע למעמדם של הערבים בישראל. התנהגות האוהדים מבטאת את בעיית ההזדהות של הערבים עם המדינה, לפי שתי הגישות:

1. מצד אחד הערבים תלויים ביהודים ששולטים במוסדות המדינה. המדינה אומנם מכירה בכך שהערבים הם מיעוט, אבל היא לא נותנת להם את כל הזכויות שיש ליהודים ישראלים. בנוסף, המעמד והזכויות של הערבים תלויים בעמדת הרוב היהודי. אוהדי הכדורגל מנסים דרך ההשתתפות במשחקי הכדורגל להסתגל ולהטמע בחברה הישראלית.
2. מצד שני, הערבים לא משלימים עם כך שהם מיעוט, ויש השפעה של התכנים הפנימיים הלאומיים של החברה הערבית בתוך עצמה. דרך משחקי הכדורגל, מגבשים האוהדים את הזהות הלאומית שלהם, ובמצבי לחץ מתפרצות תגובות לאומיות הקימות מתחת לפני השטח.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

השפעת התקשורת על התנהגות הקהל במגרשי הספורט.

משחקי כדורגל מסוקרים באמצעי התקשורת. במאמרה "תקשורת ומציאות" אורלי מלמד (מלמד, 2008), מסבירה כי אצל כל אדם ישנה תבנית של הקשר בזיכרון מה זה משחק כדורגל. כשאומרים "משחק כדורגל" עולה התבנית בזיכרון והוא יודע למה הכוונה. תבנית ההקשר שנוצרת בזיכרון מורכבת מארועים שהאדם חווה במציאות בקשר למשחק כדורגל. היא גם מורכבת מהמציאות שמתקבלת אצל אותו אדם מהפרסומים בתקשורת. תבניות ההקשר בזיכרון משתנות כל הזמן לפי הניסיון האישי של האדם ולפי התכנים בתקשורת שהוא נחשף אליהם. המציאות משתנה הרבה יותר מהר מהשינוי בתבניות ההקשר בזיכרון.

תבנית מדיה

התקשורת היא מקור המידע ברוב התחומים כי לאדם אין התנסות ישירה באירועים שקורים. כתוצאה מכך התקשורת מעצבת את הדעות שיש לאדם על המתרחש ואת תבנית ההקשר שלו. לפי מלמד, התקשורת מעצבת את תבנית ההקשר של האדם באמצעות תבנית מדיה. תבנית מדיה היא רעיון או סמל שמשתמשים בו בתקשורת כדי להעביר בצורה מהירה ומידית את המשמעות של אירוע מסוים. דרך השימוש בתבנית מגדירים לצופה את הנושא ואיך יש להתייחס אליו, האם באופן חיובי, שלילי או ניטרלי. לתבנית מדיה מספר מרכיבים:

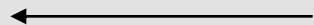
יש שימוש בדימוי, בשם תואר או באירוע מהעבר.

בתבנית מדיה מסתתרים עקרונות שמסבירים את האירוע. עקרונות כמו שוויוניות, כבוד לאדם ועזרה לזולת.

העברת מסר דרך הבחירה בתבנית מסוימת לגבי הערכים, השקפת העולם והעמדה. דוגמה לתבנית

"One" אתר אינטרנט שמסקר ספורט

מדיה: כאשר מתארים משחק כדורגל כשדה קרב, זוהי תבנית מדיה לבלגן ואלימות.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

התקשורת משפיעה על התנהגות הקהל במגרשים באמצעות השימוש בתבניות מדיה. ביצירתה תבניות מדיה כמו שימוש במילים בעלות קונוטציות ואסוציאציות, מעבירה התקשורת מסרים ותחושות לצופה, שמתאים את המציאות שלו לדרך בה מציגה התקשורת את האנשים ואת העולם כפי ששמעם מתבנית המדיה.

איך תבנית המדיה משפיעה על האדם?

את אותו אירוע ניתן לייצג בדרכים שונות ובתבניות מדיה שונות. במשחק כדורגל אפשר להציג את נקודת המבט של המנצח, של המפסיד, של השופט ושל הקהל. זה תלוי במה התקשורת רוצה לתעד ולהנציח, מה התקשורת חושבת שמענין את הצופים, מה היא רוצה להבליט ועוד.

כך לדוגמה אוהד מגיע למגרש הספורט כשיש לו כבר תבנית מסוימת על המשחק, לפי תבנית המדיה שהתקשורת יצרה למשחק. אם לדוגמה התקשורת דיווחה על המשחק כבעל חשיבות מכריעה, כמשחק שיא ביריבות בין מועדונים וכדומה, האוהדים מגיעים למשחק "בשלים", כשהם מתאימים את המציאות לתבנית מדיה.

שלבי התהליך:

1. התרחשות אירוע במציאות.
2. האירוע מפוענח על ידי יוצר התקשורת לפי תבניות ההקשר בזיכרון שלו.
3. יוצר התקשורת מתרגם את האירוע לתבנית מדיה.
4. תבנית המדיה מפוענחת על ידי התקשורת לפי המציאות הסובייקטיבית שלה ותבניות ההקשרים בתודעה שלה.

יורם ארבל, שדר ספורט.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

צפייה אלימה בטלוויזיה

הסיקור התקשורתי של ארועי הספורט מגביר את האלימות לא רק בקרב האוהדים במגרשי הספורט, אלא בחברה כולה. במאמרו "תקשורת ואלימות בספורט" גלעד ויינגרטן (ויינגרטן, 2002) טוען, כי צפייה בספורט אלים מגבירה אלימות הן אצל הקהל במגרשים והן אצל הצופה בבית.

לפי ויינגרטן, צפייה בתוכניות אלימות תגרום לעלייה באלימות אצל צרכני התקשורת בעתיד. לפי מחקרו, בזמן שהיתה עליה באלימות בהוקי קרח, חלה גם עליה במספר ארועי הפשיעה, אבל בהפרש של 15 שנים. מכאן נובע שניתן לצפות את העליה ברמת הפשיעה בחברה על פי רמת האלימות בספורט.

ויינגרטן מסביר, כי כל רשת תקשורת רוצה להעלות את הרייטינג, ולכן מראה את האלימות יותר ויותר.

מריבה אלימה בין ילדים

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השייך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

התמקדות באלימות מביאה צופים

רבים צופים בספורט דרך הטלוויזיה, וכדי למשוך את כל הצופים היה צורך למצוא מכנה משותף אנושי רחב. העורכים של התוכניות התמקדו בצדדים האנושיים, הדרמטיים, המרגשים והתוקפניים. בעזרת דרך הצגה זו נוצרת הזדהות של הצופה עם הספורטאי כי הוא מוצג כאנושי, בעל חולשות והתלבטויות.

מסיבה זו עיתונאים המסקרים ארועי ספורט משתמשים במונחים שמושאלים משפת המלחמה. הם מתארים את הגוף של הספורטאי ככלי מלחמה, ובכך נותנים לגיטימציה לפעולות אלימות שלו.

כמו כן, מציין ויינגרטן, כי החוליגנים טוענים שצלמי התקשורת והעיתונאים מעוררים בכוונה ארועים אלימים כי זה מביא יותר יוקרה לשידור ויותר צופים. גם המשטרה אומרת אותו דבר, שהתקשורת מעודדת אלימות. כשיש מצלמות טלוויזיה עולה האלימות במגרש ובחוץ.

מנגד כאשר התקשורת תיארה באופן חיובי את התנהגות האוהדים, היו פחות התפרעויות.

"אדוארדו דה סילבה" שחקן "ארסנל" האנגלית נפצע. בתקשורת הראו שוב ושוב את התמונות כדי להעלות את הרייטינג

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

המנגנונים הנפשיים המעצבים את התנהגות הקהל במגרשי הספורט

האדם כחלק מהמון

הקהל במגרש הספורט הינו גוף אחד, המורכב מהרבה יחידים שונים. כשהוא חלק מהקהל האדם היחיד פועל בצורה שונה מאשר היה פועל בנפרד כשהוא לא חלק מקבוצה.

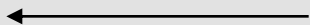

התנהגות אלימה של אוהדים, הנובעת מכך שהם מרשים לעצמם להסיר גבולות

במאמרו "מאפייני הקהל במופעי תרבות וספורט", מסביר שלמה ערד (ערד 1984) את **המנגנון הנפשי של האדם** כשהוא חלק מתוך קהל. אותו אדם שהוא אדם תרבותי, הגון ומוסרי, יכול לאבד שליטה ולנהוג בחוסר נימוס, באלימות וללא גבולות כשהוא חלק מהקהל במגרש הספורט.

בגלל היותו חלק מהמון, כל יחיד מרגיש יותר חזק, ולכן הוא לא מרגיש צורך לרסן את עצמו. האדם מרגיש מוגן כשהוא חלק מההמון, ועל כן הוא מרשה לעצמו להסיר גבולות.

האדם הבודד רואה אדם אחר עושה משהו, ובגלל שהוא חלק מההמון, הוא חוזר על המעשה כמו מהופנט. התת מודע של האדם מתאים את עצמו לתחושות ההמון כדי להרגיש שייך וכדי להיות כמו כולם.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

תיאוריה נוספת טוענת שבכל אדם בהמון יש קונפליקט האם לשמור על החוק או האם להפר אותו. גם בתוך הקבוצה קיים קונפליקט זהה. אצל הקבוצה הקונפליקט הוא בין אנשים שיש ביניהם תקשורת. האדם הפרטי יגיע לאותה החלטה שהקבוצה תגיע, האם לשמור על החוק או להפר אותו.

לפי ערד ישנם שישה תנאים כדי שהקהל יתפרץ:

1. **הגורם המבני** - יש לגיטימיות להתנהגות מסוימת, כמו שנאה של הקבוצה היריבה והרצון של היריבה לנצח מול האוהדים שלה.
2. **לחץ מבני** - יש קונפליקט בין ערכים, היריבה הינה ממרכז פוליטי אחר לכן חייבים לנצח אותה בכל מחיר, זה נוגד את הערך של הגינות הספורט.
3. **עלייה והפצה של האמונה המשותפת** - אחרי שמקור הלחץ זוהה, חובה למנוע ממנו את הניצחון בכל מחיר.
4. **הגורם המאיץ** - היתקלות אלימה בין שחקני הקבוצות או החלטה חד צדדית של השופט.
5. **גיוס משתתפים לפעולה** - מעשה חריף נגד הקבוצה היריבה או אוהדיה ימשוך עוד שותפים.
6. **פעולת פיקוח חברתי** - מאחר ואין שוטרים ביצוע אוהדים לא מפחדים להתפרץ להתפרע.

קהל רב

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

חקר ארועי האלימות בדרכי בין הפועל למכבי תל אביב

כללי

משחק:

משחק ליגה, מחזור מספר 28, סיבוב שני. משחק דרבי.

קבוצות:

"הפועל תל-אביב" ו"מכבי תל-אביב".

תאריך:

החמישי במרץ 2012.

תוצאה:

אחת אפס לטובת מכבי תל-אביב.

שופט:

מנשה משיח.

מיקום בטבלה:

הפועל מקום שני, מכבי מקום שביעי.

מצב הקבוצות: בהפועל מתחילת העונה קיים ריב ממושך בין בעלי הקבוצה אלי טביב לבין ההנהלה, האוהדים וחלק מהשחקנים.

הטענות נגדו הן:

1. לא אוהד את הקבוצה, בא לעשות כסף ולעזוב.

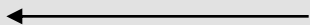
2. לא מתנהג כמו שצריך אל הסמלים של הקבוצה כמו יוסי אבוקסיס ושי אבוטבול.

3. לא משלם משכורות בזמן, ואם הוא משלם אז מושך את זה עד לרגע האחרון.

הפועל אמנם במקום השני אבל לא משחקת טוב וקבוצה עם תקציב קטן משלה נמצאת במקום הראשון.

על מכבי עוברת עונה לא קלה. היא ממוקמת במקום שביעי, מקום נמוך מן הציפיות שהיו בתחילת העונה. בנוסף מכבי

לא ניצחו בדרכי כבר ארבע שנים ויש לחץ עצום לנצח את המשחק.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

תיאור מהלך המשחק:

מחצית ראשונה:

- לפני פתיחת המשחק: נזרקה פצצת תאורה על ידי אוהדי "הפועל" על יציע אוהדי "מכבי". אוהדת "מכבי" נפצעה בידה והובלה לבית החולים. כתגובה, אוהדי "מכבי" השליכו רימון עשן לעבר הקופות.
- דקה 01: נוסא איגיבור שחקן "הפועל" כובש שער שנפסל בגלל נבדל מוצדק.
- דקה 02: עימות פיזי בין שחקן "הפועל" נאאל חוטבא הערבי ושחקן "מכבי" היהודי וקפטן הקבוצה ברק יצחקי. הם דוחפים אחד השני. השופט מתעלם.
- דקה 14: שחקן "הפועל" הערבי נאאל חוטבא ואלירן עטר שחקן "מכבי" היהודי מקבלים כרטיס צהוב.
- דקה 16: שחקן "מכבי" אלירן עטר מסתכן בצהוב שני לאחר שהמשיך לשחק אחרי שריקה של השופט. הוא לא מקבל כרטיס צהוב.
- דקה 23: ברק יצחקי שחקן "מכבי" מקבל כרטיס צהוב.
- דקה 24: אביחי ידין שחקן "הפועל" מקבל כרטיס צהוב.
- דקה 38: מירקו אורמוש שחקן "הפועל" תל-אביב, שחקן זר מקרואטיה, מקבל כרטיס צהוב.
- דקה 41: אלירן עטר מעלה את "מכבי" ליתרון אחת-אפס משער בפנדל.

קישור לתקציר המשחק ביוטיוב:

<http://www.youtube.com/watch?v=3tt7yNzznv0>

מחצית שניה:

- דקה 51: מור שושן, נוסא איגיבור וסלים טועמה, שחקני הפועל, מקבלים כרטיסים צהובים.
- דקה 74: גיא חיימוב שוער מכבי מקבל כרטיס צהוב.
- דקה 93: אביחי ידין שחקן הפועל מקבל כרטיס אדום לאחר שחסם את השופט בגופו.
- בדקה 89: אלירן עטר שחקן מכבי נפגע ממצת שנזרק עליו מיציע אוהדי הפועל.
- דקה 93: סלים טועמה שחקן הפועל מקבל כרטיס אדום בגלל שדיבר עם השופט.

לאחר סיום המשחק: אוהדי הפועל החלו לזרוק מוטות, כוסות, גרעינים, מצתות ועוד לעבר המגרש ומנעו ירידה של שחקני מכבי והשופטים לחדר ההלבשה. שחקני הפועל המורחקים אביחי ידין וסלים טועמה החלו לרוץ לעבר השופט במטרה לפגוע בו. אוהדת הפועל, פרצה למגרש אבל כוחות שיטור עצרו אותה מלהגיע לשופט. המנהל המקצועי של הפועל, יעקוב הלל נכנס למגרש כדי להרגיע את השחקנים.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

"אביחי ידן" שחקן "הפועל" חוסם את השופט

שמעון מזרחי, מבעלי "מכבי תל אביב", שהשיר קורא להריגתו בתאי גזים

אלירן עטר נפגע ממצת שנזרק לעברו

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

סיקור אלימות השחקנים לאורך המשחק

המשחק הוא דרבי. למרות שזה משחק ליגה זה הוא משחק יותר יוקרתי. יש לחץ על השחקנים לנצח ולכן הם משחקים יותר אלים ויותר פיזי.

לאורך המשחק, שחקני שתי הקבוצות תיקלו באופן אגרסיבי זו את זו וגרמו להתחממות הקהל. השופט מנשה משיח לא הצליח להשתלט על השחקנים. כמעט כל תיקול גרם לריב אלים בין השחקנים. לאורך המשחק הוצאו 12 כרטיסים צהובים, 7 לשחקני הפועל ו- 5 לשחקני מכבי, ו- 2 כרטיסים אדומים, 2 לשחקני הפועל ו- 0 לשחקני מכבי. הוצאת הכרטיסים משקפת התנהגות אלימה ואת הלחץ שבו השחקנים היו שרויים.

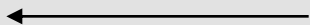
שחקני "הפועל", ידן וטועמה רבים עם השופט.

מקרי האלימות החריגים אירעו בתוספת הזמן של המשחק: סלים טועמה, שחקן הפועל, דיבר עם השופט בצורה חריגה וקיבל כרטיס אדום. אביחי ידן, שחקן הפועל, חסם את השופט בגופו וקיבל כרטיס אדום. ידן וטועמה, המורחקים, פרצו למגרש בסיומו של המשחק, ורדפו אחרי השופט.

סיקור אלימות האוהדים במשחק

האלימות החלה עוד לפני תחילת המשחק, כאשר אוהדי הפועל זרקו פצצת תאורה ליציע מכבי ואוהדת מכבי נפצעה בידה. במשך כל המשחק אוהדי הפועל שרו שירי שואה כמו "שתהיה שואה למכבי" שמקשר בין השואה לגורל של מכבי, "מספר אחד הוא גרמני" שקושר את מכבי לנאצים, "הפועל היום יוצאים למלחמה" שמקשר בין מספר אנשים לנאצים ו"שימו את ירושלים בירדן" שקורה להמית את אנשי מכבי בתאי גזים.

בסיום המשחק אוהדי הפועל התעצבו מההפסד והחלו לזרוק חפצים למגרש כמו מצתות ומוטות. בנוסף בסוף המשחק אוהדת הפועל התפרצה למגרש וניסתה לתקוף את השופט. אוהדי מכבי לא התפרעו.

קהל יעד

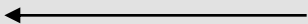
פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

העונש שנפסק על ידי בית הדין של ההתאחדות לכדורגל :

שחקני הפועל ידין וטועמה שהתפרעו קיבלו הרחקה לשנים-עשרה ושישה משחקים בהתאמה. שער חמש, השער של האוהדים שהתפרעו בבלומפילד נסגר עד לסיום העונה. נפסק קנס בסך ארבעים אלף שקל לחובת הפועל. להפועל נקבעו שלושה משחקי בית ללא קהל. במידה ומכבי תארח את הדרבי האחרון של השנה, הפועל לא יקבלו כרטיסים. הפועל ערערה על ההחלטה. הערעור התקבל בחלקו והעונש הוקל. ידין הורחק לתשעה משחקים בלבד וטועמה לשלושה. שאר העונש לא שונה.

דייני ה"התאחדות לכדורגל".

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

שימו את ירושלים בירדן

שימו את ירושלים בירדן
תחלקו אותה לשניים, תחלקו לשניים
שימו את ירושלים בירדן
תנו אותה לפלסטינים

שימו את ירושלים בירדן
תנו אותה לפלסטינים, תנו לפלסטינים
שימו את ירושלים בירדן
בגבולות '67

כי לא צריך את טדי וגם לא את בית"ר
לא ת'כנותל, לא ת'כנסת
כי כל דבר בעיר הזאת הוא מיותר
גם כשמתחננים פה הרצפה קורסת

שימו שימו את מכבי בתאים,
הם קיבלו תאים מפרצלינה בלי מכרז,
אז שימו שימו את מכבי בתאים - תמלאו אותם בגז

ואז ימות שמעון מזרחי, מוני פנאן
יעשו בתא מקלחת,
ואז ימות גם פיני גרשון ופדרמן
ואנחנו אלופים - תהיה צלחת!

חקר שירי אוהדי הפועל

שימו את ירושלים בירדן

בשיר זה אוהדי הפועל מתייחסים למספר אירועים אמיתיים:

1. מכבי קיבלו ללא מכרז באולם הכדורסל המחודש "יד אליהו" תאי צפיה, למרות שהאולם משמש קבוצות נוספות.
2. אולם ורסאי שבו במהלך חתונה הרצפה קרסה.
3. האליפות המדומה שבה הפועל עלתה לסדרת משחקי הגמר בכדורסל מול מכבי. הפועל האמינה שהסדרה מכורה, וכי השופטים יעשו הכל כדי שמכבי ינצחו. לכן שחקני הפועל גזרו רשתות וחגגו אליפות כאילו זכו בה.

המשותף לכל האירועים הוא חוסר אמון במוסדות השלטון. המסר הוא שאי אפשר לסמוך על המשטר, ולכן גם לא ניתן לסמוך על שופטי הספורט. בשיר ישנה הקבלה בין קריסת אולם ורסאי לבין קריסת מערכות הנהלת הספורט, ואובדן חיי האדם בורסאי הוא כמו אובדן הערך הספורטיבי של זכיה באליפות.

בשיר זה נוקטים אוהדי הפועל עמדה במספר סוגיות:

1. נקיטת עמדה במחלוקת הפוליטית של גבולות המדינה לפי ימין ושמאל. בשיר ישנה קריאה לחזור לגבולות 1967.
2. נקיטת עמדה סובלנית כלפי מיעוט. הקריאות לתת את ירושלים לפלסטינים.

המשותף לעמדות המובאות בשיר שהן מייחדות את אוהדי הפועל מקבוצות אחרות. האוהדים מוותרים על סמליים דתיים המשותפים לכלל היהודים במדינה כמו הכותל, ועל סמלים אזרחיים המשותפים לכלל האזרחים במדינה, כמו הכנסת.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

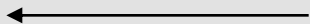
בכך מדגישים אוהדי הפועל כי הם שמאלנים בדעותיהם. בכך הם מתבלטים משאר הקבוצות היריבות שהן יותר ימניות כמו "בית"ר" ו"מכבי". כמו כן בנקיטת עמדות אלו הם מתגרים באוהדי הקבוצות הימניות ואפילו מתנשאים עליהם, כי השמאל נחשב יותר אינטלקטואלי, יותר ליברלי, יותר משכיל. השיר מושר על ידי כל אוהדי הפועל, למרות שחלקם ימנים וחלקם שמאלניים. בכך מודגש הרצון של האוהדים להצטייר כאנשים שלא פוחדים להביע את עמדתם הפוליטית המנוגדת לזו של שאר אוהדי הקבוצות. כמו כן האוהדים מצטיירים כקבוצה מלוכדת שאין בתוכה הבדלי השקפת פוליטית של ימין ושמאל.

התייחסות לשואה

1. בבית האחרון קוראים האוהדים לשים את אנשי מכבי תל-אביב בכדורסל בתאי הגזים אותם קיבלו מהעירייה.
  2. שירי שואה נתפסים כפרובוקציה. הם עושים שימוש באירוע הנוראי כדי לפגוע באוהדי ואנשי מכבי שהם ניצולי שואה או בנים של ניצולים שואה. דרך הפרובוקציות הם מקבלים תשומת לב, גם אם היא שלילית.
- דרך שירי השואה האוהדים מחזקים את תחושת הניכור והאנדרדוגיות שהם מרגישים מול קבוצות אחרות. הם מתאחדים דרך השלילי. שירת שירי שואה אינה מתרחשת בענפי ספורט אחרים. יכול להיות שההסבר לכך קשור בהבדל בהרכב האוהדים מבחינת עדה ומסורת.

משכן הכנסת. בשיר מתואר כסמל של הממסד.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

אוהדי "הפועל תל-אביב".

הנה מה שסיכמנו

תראו הפועל הנה מה שסיכמנו
אתם תשרפו ת'דשא, ניתן ת'גרון שלנו
גם אם תפסידו אנחנו לא נשבר
נהיה שם מאחוריך נעודד אותך יותר

שונא את מכבי שונא את בית"ר
רוצה שימותו עדיף כבר מחר
אנחנו הפועל פטיש ומגל
נלך אחרייך גם עד החלל

הנה מה שסיכמנו

השיר מדבר על הקשר בין השחקנים לבין האוהדים.

בשורה הראשונה בשיר נאמר "מה שסיכמנו", כלומר יש הסכם בין שני הצדדים.

לפי ההסכם, השחקנים צריכים לתת הכל על המגרש.
המילים שמדגישות את הנאמנות של השחקנים היא שהם ישרפו את הדשא. הכוונה "לשרוף" במובן של לתת את כל הנשמה על הדשא,
אבל "לשרוף" היא מילה אלימה שקשורה בהרס.

לפי ההסכם, האוהדים צריכים לתת את הקול והתמיכה שלהם.
יש נאמנות עיוורת של האוהדים להפועל. גם אם הפועל תפסיד, האוהדים ימשיכו לעודד וילכו אחריה לכל מקום.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

משחקי מילים בשיר:

1. האוהדים "יתנו את הגרון" שלהם כי הם ישירו חזק. דרך העידוד האוהדים משתתפים במשחק. מצד שני הכוונה ב"לתת את הגרון" היא נאמנות עד המוות, עד שישספו להם את הגרונות.
2. השחקנים צריכים לתת את הכול באות כף, והאוהדים צריכים לתת את הקול באות קוף.
3. "נלך אחרייך גם עד החלל". החלל הוא גם מקום פיזי מחוץ לכדור הארץ וגם אדם שמת. הנאמנות של האוהדים מקיפה גם את כל החלל הפיזי האינסופי של היקום וגם את כל משך חיי האדם, עד המוות.

דיאלוג עם הקבוצה

השיר כתוב כפניה ישירה לשחקנים. האוהדים מתייחסים להפועל כאל ישות שיש לה חיים משלה שמקשיבה ומגיבה.

בשיר יש כל הזמן דואליות. כאשר מזכירים את האהבה להפועל, מזכירים מייד גם את השנאה ל"בית"ר" ול"מכבי".

בשיר, אוהדי הפועל מזכירים את סמל המועדון הפטיש והמגל. הסמל הוא רב משמעויות: הסמל של מעמד הפועלים והחקלאים. האוהדים מתגאים בכך שהם אנשים פשוטים, ממעמד נמוך. הם אומנם סוג של אנדרדוג, אך מצד שני יש בזה גם אותנטיות.

התנועה של הפטיש היא אנכית ושל המגל היא אופקית, מקיפה את כל אופציות התנועה במרחב. הפטיש והמגל יכולים להיות גם כלי מלחמה, המשמשים לאלימות, לפגיעה פיזית באנשים וברכוש. הפטיש והמגל מסמלים את התנועה הקומוניסטית ברוסיה.

הסמל של "הפועל תל-אביב"

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

חקר תמונות אוהדי הפועל בעת המשחק

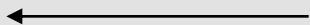

האוהדים בתמונה מרימים יד אחת, כולם מרימים את יד ימין שלהם. בכך הם מצביעים לעבר שחקני היריב או אוהדי הקבוצה היריבה, ומעבירים מסר "הוא אשם, הוא לא בסדר, צריך להרביץ לו".

הרמת היד מזכירה את ה"הייל היטלר", תנועת ההצדעה של הנאצים.

האוהדים צפופים ולא נראה שזה גורם להם לתחושת אי נוחות. ההפך הוא הנכון, הם נראים מלוכדים, חזקים ושלא משנה מה יקרה הם יישארו ביחד.

משמעות הצבע האדום בטבע היא בעיקר כאזהרה. רוב בעלי החיים שגופם צבוע באדום הם בעלי חיים ארסיים ולכן לרוב הטורפים יש נטייה תורשתית לא להתקרב אל חיות אלו. בכך מעבירים האוהדים מסר, "אנו מסוכנים, אנו אלימים, אל תסתכנו בלהתקרב אלינו".

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

בתמונה זו יש מספר אלמנטים המביעים אלימות: הקהל מרים ידיים, נראה מאיים, מנסה להיות יותר גדול וחזק ממה שהוא. הקהל שחור, אנונימי ולכן יוצר הרגשה של משהו אפל ורע. הקהל מסתיר את המגרש, מפריע לנו ליהנות ממשחק הספורט. המגרש נראה כמו כלוב שמגן על השחקנים מהקהל.

בתמונה הקהל מרים ידיים ומשתולל כאיש אחד, דבר המשקף על אחדות. הקהל מורכב רק מאוהדים גברים, שהם משדרים יותר פיזיות, כוחניות, חוזק ואלימות. האוהדים צפופים וסגורים עלי ידי פרסומות מאחור, מראה זה נותן תחושה של מחנק וחוסר נוחות. למרות זאת האוהדים מרגשים בנוח. רוב האוהדים הם ללא חולצה דבר שמראה על רצון להפגין גבריות או על רגשות חייתיים.

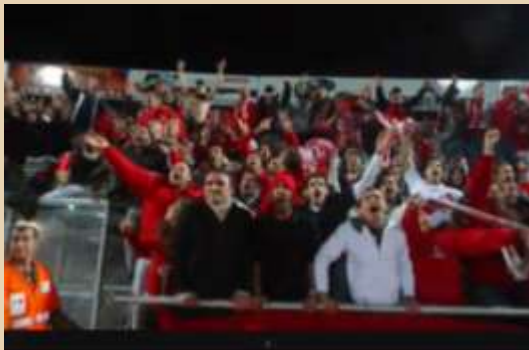
קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

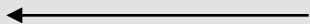

בתמונה יש מספר אלמנטים הנותנים תחושה של המון אחיד, המהווה גוף אחד ומלוכד:

1. כל הקהל מסתכל על אותה נקודה.
  2. כל הקהל מצביע על אותה נקודה.
  3. הקהל מטושטש. נראה כמו כתמי צבע.
  4. בתמונה אי אפשר להבדיל בין האנשים, הם כתם צבע אחד מחובר.
  5. כל הקהל לובש אדום.
- למרות היותם המון, האוהדים שומרים על גבולות היציע ולא פורצים אותם

אלמנטים המבטאים אלימות בתמונה:
קהל נוטה לכיוון המצלמה, מאיים על הצופה.
קהל צועק, מדגיש את כוחו. רוב האנשים עם פה פתוח.
האוהדים שבצדדים נוטים לצדדים ואלה שבמרכז נוטים כלפי מטה.
האוהדים מלוכדים כגוש. זה בולט במיוחד לעומת הסדרן בפינה השמאלית, שעומד בצד לבד לבוש כתום.
קהל מרים ידיים ונראה שעושה "הייל היטלר", תנועה נאצית אופיינית.
המצלמה מוצבת מתחת לאוהדים, כך שהם מצולמים מלמטה
כלפי מעלה. זווית הצילום תורמת לתחושת העוצמה שמקרינים האוהדים.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

אחרי הדרבי: התפרעות המונית של אוהדי הפועל

הקהל האדום השתולל אחרי ההפסד בדרבי, השליך מוטות לכו הדשא ולא איפשר לשופט מנשה משיח לרדת לחדרי ההלבשה. כאלף אוהדים המתינו לשופט ולטביב מחוץ לאצטדיון, 24 נעצרו. ידיו הורחק וניסה לתקוף את משיח. ההתאחדות: "השחקנים הלהיטו את האוהדים. מהאירועים החמורים בשנים האחרונות"

שי ארצי

עדכון אחרון: 05.03.12, 23:21

המראות בדקות הסיום בדרבי התל אביבי הערב (ב'), [בניצחה מכבי 0:1 את הפועל](#), הזכירו [זירת קרב](#) עוד לפני השריקה האחרונה, הושלכו חפצים מכיוון היציע של האוהדים האדומים, שהתקשו לעכל את ההפסד ובאו בתלונות קשות למנשה משיח. השופט בדרבי לא היה יכול להיכנס לחדרי ההלבשה בעקבות מוטות שהושלכו לעברו, במראות שלא נראו שנים במגרשי הכדורגל בארץ.

עוד ב-ynet ספורט:

- [היה גם משחק בו ניצחה מכבי ת"א](#)
- [לזין: "קהל הושפע מהתלהמות שחקני הפועל"](#)
- [בית"ר: לסגור את בלומפילד ולהפחית להפועל נק'](#)

גם שחקניו של ניצן שירזי איבדו את העשתונות בדקות האחרונות, נכסלים טועמה ואביחי ידן הורחקו בכרטיס אדום. האחרון חזר לכו הדשא אחרי שריקת הסיום וניסה לתקוף את השופט. לאחר מכן, נרשם עימות נוסף בין שחקני הפועל ת"א לצוות השיפוט על רקע האירועים על המגרש ורק התערבות של כוחות השיטור מנעה אלימות פיזית.

חקר סיקור התקשורת את ארועי הדרבי:

בתיאור ארועי הדרבי, התקשורת השתמשה במילים כמו "שדה קרב", "תקיפה" וכדומה היוצרות תבנית הקשר של מלחמה.

ידן עם השופט מנשה משיח (צילום: גילי מרדכי)

אחד משחקני הפועל, אביחי ידן, נסע על ידי משטרת (צילום: גילי מרדכי)

המחנה החלה לקראת הסיום: בדקה ה-89 החל אוהדי הפועל תל אביב [לזרוק](#) חפצים לעבר קלטי סטן ואולריך ענר שנישאו להרים דור קץ ליד יציע האוהדים המדומים. חפץ [פוצץ](#) בראשו של ענר שסותר שרוע על הארץ למטר נשתי דקות במהלך תוספת הזמן, הרחיק השופט מנשה משיח את אביחי ידן וסלם נשמה, והרחות התלהמו עד יתר.

עם השריקה [התפרע](#) למגרש ידן וטועמה, ור"ם [בכנס](#) חשפן לעבר השופט לאחר מכן המשיכו אוהדים הפועל תל אביב שישבו בשערים 4-5 [לזרוק](#) חפצים אשלי חפצים נזר הדשא. כתוצאה מכך, צוות השיפוט נאלץ להמתין דקות ארוכות עד שהצלח לרדת לחדרי ההלבשה וגם [תקף](#) משחקני מכבי תל אביב מתוך [צמרים](#) ולא הצליח לרדת למטה. הכוח הפנימי בקהל ללנת הביתה, אך האוהדים המשיכו להתפרע ואגדות אף פרצה למגרש ונעצרה על ידי כוחות האבטחה.

במסגרת המחקר, נפגע הקוין ניסן דודי ברצח מחפץ שזורק כשהצליח המוט לרדת לחדרי ההלבשה. התגוררו שם שחקני הפועל תל אביב הזועמים וניקשה בהברחת ממשית על ההרחקות. לא נרשם מעט פיד בין שחקנים לטות השייכים במנהרה, אבל אחרי שהמות נסגר בחדרו היו דפיקות חזקות על הדלת והמשטח קלחת. אגב, משיח יאז מבחמפילד בסופו של דבר בליש עשרות מאבטחים.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

דיון

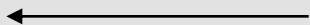
בדיון זה נבחן את ארועי הדרבי התל אביב שהתקיים בחמישי למרץ 2012 על פי התאוריות השונות הנוגעות לגורמים המעצבים את התנהגות הקהל במגרשי הספורט וננסה להבין את התפרעות אוהדי הפועל ואת האירועים האלימים שהתרחשו בהקשר חברתי רחב.

ישום תאוריות

לפי **תיאוריית התיוג**, מוסדות המדינה מתייגים באופן שלילי את האוכלוסיות החלשות. המתויגים מצדיקים בהתנהגותם את התיוג שהדביקו להם. כך נוצר מעין מעגל סגור שבו המתייגים מתייגים והמתויגים מצדיקים את התיוג. אוהדי "הפועל" התפרעו לאחר ההפסד בדרכי, שהיה ההפסד הראשון לאחר ארבע שנים של נצחונות. ניתן להסביר את ההתפרעות כנסיון של האוהדים להצדיק את התיוג שלהם כחמומי מוח, בלתי ספורטיביים ולא יודעים להפסיד בכבוד, ואז זה תואם את התיאוריה. אפשרות אחרת היא שהם מתנהגים כך לא בצורה מכוונת, אך בעקיפין הם מצדיקים את התווית ששמו להם.

תאוריה זו גם מסבירה את הקריאה של אוהדי "הפועל" בשיר "שימו את ירושלים בירדן", להרוג את אנשי מכבי בתאי גזים. הדימוי של אוהדי "הפועל" הוא של פרובוקטורים, ולכן הם שרים עכשיו שירי שואה כדי לעשות פרובוקציות ולהתאים לציפיות מהם.

לפי **תיאוריית המוביליות**, האוהדים מעריצים ספורטאים שהצליחו ושביגוד אליהם שינו את מעמדם החברתי כלפי מעלה. חוסר ההצלחה של האוהדים גורם להם לתסכול ולמתח, שמתפרץ בצורה אלימה. סלים טועמה הינו שחקן ערבי שצמח מלמטה והפך לסמל להצלחה והתמדה כנגד כל הסיכויים, וזה תואם את התיאוריה. מצד שני, התמיכה של אוהדי הפועל באמצעות קריאות עידוד ומחיאיות כפיים בסלים טועמה, אחרי שהתפרע במשחק מנוגדת לתאוריה בגלל המניע לתמיכה בו. ההתפרעות של האוהדים לא היתה כתוצאה מתסכול הנוגע לחייהם, אלא בעקבות התסכול שחש השחקן ומתוך הזדהות איתו.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

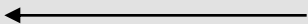
התאוריה בנוגע **להשפעת התנהגות השחקנים במגרש על האוהדים**, מסבירה, כי האוהדים מאמצים את התנהגות השחקנים. כאשר השחקנים אלימים או תוקפניים אוהדי אותה קבוצה מתנהגים באותה צורה. שחקני שתי הקבוצות שיחקו באופן תוקפני ואלים, ובסיום המשחק היתה אלימות של האוהדים. זה תואם את התיאוריה כי זה מראה שאלימות האוהדים היתה בעקבות צורת המשחק של שחקני הקבוצה.

התאוריה על **השפעת צורת השיפוט על האוהדים**, קובעת, כי הקהל מגיב להתנהגות השופט. האוהדים מתנכלים לשופט כשהם חושבים שהוא בעד הקבוצה היריבה או שהחלטותיו סובייקטיביות. אוהדי "הפועל" התנכלו לשופט, קיללו אותו וזרקו עליו חפצים. זה תואם את התאוריה מאחר ולטענת אנשי "הפועל" הם התפרעו בגלל כעסם על השיפוט המוטה של מנשה משיח.

התאוריה בנוגע **להשפעת המתח ברגעי ההכרעה על האוהדים**, קובעת, כי עשר הדקות האחרונות של המשחק הינן החשובות ביותר להכרעת המשחק, ועל כן המתח בהן עולה ומגיע לשיא. התפרעות השחקנים והאוהדים במשחק הדרבי היתה בדקות הסיום של המשחק, ועל כן הארועים מאשרים את התאוריה.

לטענת **גלעד ויינגרטן**, האלימות ביציעים הינה מדבקת. אוהד "הפועל" זרק חפצים לכיוון כר הדשא ושאר האוהדים זרקו בעקבותיו חפצים למגרש. בהתאם לתאוריה, האלימות החלה באוהד אחד וסחפה אחריה עוד אוהדים.

לטענת **חיים קאופמן**, בספורט תחרותי ישנה תחרות בין "אנחנו" לבין "הם" ובאמצעות תחרות זו מגדירה הקבוצה את הזהות שלה. תאוריה זו מסבירה את המטרה של זריקת פצצת התאורה על ידי אוהדי "הפועל" לעבר היציע של אוהדי "מכבי". הפצצה נועדה לפגוע בכל מי שלא כלול בהגדרת "אנחנו" של אוהדי "הפועל". היא גם נועדה להגדיר את אוהדי "הפועל" כחזקים, גבריים, אקטיביים.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

לפי **חיים קאופמן**, אין כיום קשר בין ארגוני הספורט והמוסדות הפוליטיים כמו שהיה קיים בעבר. בניגוד לתאוריה, קיים קשר בין אוהדי "הפועל" לבין השיוך הפוליטי ההיסטורי של הקבוצה. האוהדים משלבים דעות פוליטיות בשירים ובקריאות העידוד, כמו תמיכה בהחזרת שטחים.

לטענת **חיים קאופמן**, דרך הכדורגל המיעוט שומר על הייחוד שלו ועל מה שמגדיר אותו כקבוצה נפרדת.

במילות השיר "שימו את ירושלים בירדן" ששרו אוהדי הפועל, הם נוקטים עמדה במחלוקת הפוליטית על גבולות המדינה לפי ימין ושמאל. בשיר ישנה קריאה לחזור לגבולות 1967.

דרך הבעת דעה פוליטית שמאלנית, שאינה מקובלת אצל רוב אוהדי הכדורגל, מגדירים את עצמם אוהדי "הפועל" בנפרד ובשונה מקבוצות אחרות. מהשיר עולה שיש להם מספר מאפיינים משותפים:
1. הם שמאלניים.

2. הם מתנשאים על הקבוצות היריבות שהן יותר ימניות כמו "בית"ר" ו"מכבי", כי השמאל נחשב יותר אינטלקטואלי, יותר ליברלי ויותר משכיל.

3. הם לא פוחדים להביע את עמדתם הפוליטית המנוגדת לזו של שאר אוהדי הקבוצות.

4. הם קבוצה מלוכדת שאין בתוכה הבדלי השקפת פוליטית של ימין ושמאל.

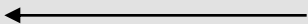
5. הם לא מפחדים להתגרות בקבוצות הימניות.

בשיר זה גם נוקטים האוהדים עמדה כנגד הממסד במדינת ישראל ובדרך זו הם מגדירים את עצמם בנפרד ובשונה מקבוצות אחרות. מהשיר עולה שיש להם מספר מאפיינים משותפים:

1. חוסר אמון במוסדות השלטון. אי אפשר לסמוך על המשטר, ולכן גם לא ניתן לסמוך על שופטי הספורט.

2. תחושת דחיה על ידי הממסד, שלא תומך בהם כמו בקבוצות אחרות.

3. תחושת ניכור ואנדרדוגיות לעומת קבוצות אחרות.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

- בנוסף, קוראים האוהדים בשיר להרוג את אנשי "מכבי" בתאי גזים. דרך שימוש בשואה בצורה פרובוקטיבית ולא מקובלת כדי לפגוע באנשי "מכבי", מגדירים את עצמם אוהדי "הפועל" בנפרד ובשונה מקבוצות אחרות. מהשיר עולה שיש להם מספר מאפיינים משותפים:
1. הם נהנים לעשות שימוש בפרובוקציות ולזעזע את הממסד והחברה.
  2. רוצים להצטייר כבריונים ואנשים כנים שלא פוחדים להביע דעה חריגה.
  3. הם אינם פסיבים כמו היהודים בתקופת השואה, אלא נלחמים כנגד עוולות שנעשות להם.

לפי **חיים קאופמן**, אין כיום קשר בין ארגוני הספורט והמוסדות הפוליטיים כמו שהיה קיים בעבר. בניגוד לתאוריה, קיים קשר בין אוהדי "הפועל" לבין השיך הפוליטי ההיסטורי של הקבוצה. האוהדים משלבים דעות פוליטיות בשירים ובקריאות העידוד, כמו תמיכה בהחזרת שטחים.

לפי **תיאוריית הפיקוח**, האוהדים מרגישים שייכות ואחריות לנעשה בקבוצה, המתבטאים ברצון לפקח על הקבוצה ולשלוט על מה שקורה בה. כתוצאה מכך הם ינהגו בכל דרך, גם באלימות, כדי להשיג את מטרותם. תאוריה זו מתבטאת בשיר "הנה מה שסיכמנו", ששרים אוהדי "הפועל", בו הם מסכמים את החובות שלהם ושל השחקנים. במילות השיר רואים שאוהדי הפועל מרגישים כבעלי חלק ודעה במועדון. הם כורתים הסכם עם השחקנים, הם נותנים הוראות, ושותפים בכל.

לפי **אורלי מלמד**, התקשורת משתמשת בתבנית מדיה על מנת לעצב את המציאות בדרך בה היא רוצה שהיא תקלט על ידי הצופה. ניתן לראות את היישום של התאוריה בשימוש במילים כמו "שדה קרב", "תקיפה", היוצרות תבנית הקשר של מלחמה, בסיקור של ארועי הדרב.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

מסקנות

התיאוריות בקשר "לגורמים המעצבים את התנהגות הקהל במגרשי הספורט", מסבירות את ארועי הדרבי התל-אביבי שהתקיים בחמישי למרץ 2012 ומעמיקות את ההבנה של מה שקורה במגרש ובקהל. התיאוריות מסבירות את ההתנהגות של הקהל, למה הוא שר שירים פוליטיים, למה ההתפרעות החלה לקראת סוף המשחק וכדומה.

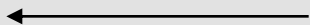
לדעתי, בניגוד לתאוריה, האוהדים לא גיבו את טועמה בגלל שהוא סמל להצלחה, אלא בגלל שהוא סמל של הקבוצה.

משחק הכדורגל תחום מבחינת הזמן והמקום. אנשים נמצאים במגרש תחום, מנותקים מסביבה חיצונית, לפרק זמן קבוע. הצופים מתנהגים בצורה שונה מזו שהם מתנהגים בדרך כלל, ואפשר לזהות בהתנהגות שלהם, בשירים, בקריאות עידוד וכדומה, מרכיבים ובעיות שמעסיקות את החברה בישראל. אפשר אפילו לראות באוהדים קבוצה קטנה שמייצגת את כלל החברה.

כלפי חוץ האוהדים מהווים קבוצה אחת מאוחדת ומגובשת. גם אם יש ביניהם מחלוקות פוליטיות או מחלוקות בנוגע לקבוצה, הן נעלמות ברגע שהמשחק מתחיל. האוהדים מתנהגים כגוף אחד גדול ומאוחד.

למשחק הכדורגל ישנה חשיבות לא רק מבחינה ספורטיבית. דרך הצפייה במשחק האוהדים מבטאים רגשות, תסכולים, תקוות ועוד, שיתכן שלא יוצאים במקום אחר. רגשות אלו נוגעים גם למישור החיים האישיים וגם לתסכולים הנוגעים למדינה.

כאשר אדם הוא חלק מהקהל, זה נותן לו תחושת שייכות.

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

סיכום אישי

אני אוהד את קבוצת "הפועל תל-אביב" בכדורגל. בחרתי בנושא זה כי הוא נשמע לי מעניין ויש לו קשר אלי. העבודה היתה מעניינת והיא פתחה לי עוד כיווני הסתכלות על השירים שאני שר והתנועות שאני עושה. הופתעתי לגלות כי חלק מהתאוריות נכונות גם עלי באופן אישי, למרות שאצלי זה לא מתפרץ באלימות.

הצעות למחקר עתידי

למה רוב האלימות במגרשי הספורט בישראל היא בכדורגל? לפי מה שאני מתרשם יש פחות אלימות בכדורסל, טניס, כדוריד וכדומה מאשר בכדורגל.

האם יש הבדל בכמות האלימות במשחקים קבוצתיים לעומת משחקי יחיד?
האם יש הבדל בכמות האלימות במשחקים באולם סגור לעומת אולם פתוח?

קהל יעד

פתיחה מאפייני הקהל השפעות חברתיות השפעת השיוך הפוליטי השפעת התקשורת המנגנונים הנפשיים חקר אישי דיון מסקנות ביבליוגרפיה

ביבליוגרפיה

בן פורת, א. (2002). בילאדי בילאדי, רבעון למדעי ההתנהגות 41, ע"ע 514-533.

ערד, ש. (1984). התנהגות קהל במופעי ספורט ובידור, סקירה חודשית ירחון לקציני צה"ל 1, ע"ע 32-39.

קאופמן, ח. (2003). חלפו ימי הפיפטי-פיפטי, כתב עת לתרבות חברה וחינוך 25,

אורלי, מ. (2008). תקשורת ומציאות, עושים תקשורת,

<http://www.amalnet.k12.il>

גלעד, ו. (2002). תקשורת ואלימות בספורט,

<http://beta.power.co.il/article/articleprint/1426/-1/757>

אוהדיי "ליברפול" האנגלית.